

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้หน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งๆ มีพลังขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ล้วนต้องอาศัยองค์ประกอบเรื่องการบริหารจัดการองค์การหลายด้าน โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองตัวสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ด้วยเหตุนี้องค์การส่วนใหญ่จึงหันมาใส่ใจเรื่องของปัญหาการทำงาน และขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรควบคู่กันไปอย่างจริงจัง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงได้จัดการศึกษาวิชาชีพขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวดวิชาชีพ ได้แก่ หมวดพาณิชยกรรม บริหารธุรกิจ การเรียนการสอนในหลักสูตรระดับต่างๆ ประกอบด้วย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีสถานศึกษาที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนด้านสาขาวิชาชีพกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยการอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2546 : 2ข, 14)

วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาฝึกอบรมและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของรัฐบาล และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้สถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวต่อไป

1. จัดการ ให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม

วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริง ตมความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา

2. จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ทั้งในด้านการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน
3. จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สิน บุคลากร ทั้งรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และการจัดหาทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา
4. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ วางแผนและพัฒนาตนเอง
5. เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น
6. วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
7. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการกีฬา พละนาฏยและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
8. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำรับบริการรับจ้าง ผลิตภัณฑ์จำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

โดยในการผลิตนักศึกษาสายอาชีพซึ่งเป็นกลุ่มกำลังแรงงานระดับฝีมือ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน เพราะประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม ลักษณะการบริหารในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ส่วนใหญ่จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในแต่ละสาขาวิชา แต่ในปัจจุบันเนื่องจากบทบาทในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอีกหลายฝ่ายภายใต้เงื่อนไข และนโยบายต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ เช่น งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานทะเบียน งานหลักสูตร งานบัญชี งานกิจกรรม งานปกครอง และงานอื่นๆ ทำให้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม มีภาระรับผิดชอบในหน้าที่นอกเหนือจากการสอนมากจนเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อผลงานที่ปรากฏเพราะงานใดก็ตามถ้าผู้ทำมีความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ ก็จะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ทำงานไม่พึงพอใจในงานที่ทำอยู่ ผลเสียก็จะเกิดขึ้นกับหน่วยงาน หรือองค์กรนั้นๆซึ่งผลของความไม่พึงพอใจ

ในส่วนหนึ่ง จะแสดงออกมาในรูปของการขาดงานเป็นประจำ การย้ายงาน และการขอลาออกจากงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนับได้ว่ามีค่ายิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งสำคัญที่นำเอามาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ และปรับปรุงพัฒนาบุคลากรเพราะความพึงพอใจนั้นถือได้ว่าเป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจจะทำงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งการที่บุคคลจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำ ก็ต่อเมื่องานนั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ โดยที่ผลของการจูงใจให้มนุษย์ทำงานนั้น จะออกมาในรูปของความพึงพอใจที่คนทำงานมาก ได้เงินมาก และบรรยากาศในสถานที่ทำงานดี จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้นด้วย ความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติจะเกิดขึ้นก็เมื่อ คนมีความรู้สึกว่าการปฏิบัติงานนั้นประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับในความรู้ความสามารถ ที่ทำงานได้ด้วยตนเอง มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ถ้าแต่ละหน่วยงานได้ออกแบบงานให้ผู้ปฏิบัติเกิดความพึงพอใจในหน่วยงานก็จะได้รับความร่วมมือจากพนักงานมากขึ้น และเต็มใจที่จะร่วมงานมากขึ้นด้วย (เสถียร เหลืองอร่าม. 2542 : 79)

ดังนั้น การที่บุคลากรทางการศึกษา ในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม จะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ยินดีที่จะทุ่มเทกำลังใจ สติปัญญา และอุทิศเวลาเพื่อให้งานได้ก็จะทำให้เกิดผลดีต่อหน่วยงาน จะต้องทราบถึงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนที่จะพัฒนาบุคลากรในปีต่อไปอย่างไรก็ตาม ถ้าบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานสูง ยินดีที่จะทุ่มเทกำลังปัญญา เสียสละกำลังกาย และอุทิศเวลาเพื่องานได้ ทำให้เกิดผลดีแก่หน่วยงาน และส่งผลไปสู่การเรียนการสอนของนักเรียน โดยส่วนรวม ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่ต้องการจะศึกษาถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ซึ่งไม่เคยมีการสำรวจมาก่อน ทำให้ไม่ทราบถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ซึ่งผลของข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษานั้น สามารถนำมาเป็นประโยชน์ประยุกต์ใช้ปรับปรุง และพัฒนาองค์กรของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามให้เจริญรุดหน้าสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการในการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

คำถามในการศึกษา

1. ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาสารคาม อยู่ในระดับใด
2. บุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ที่มี เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือไม่
3. บุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม มีข้อเสนอแนะในเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

บุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

จำนวน 132 คน

2. ตัวแปรในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในงานด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการบังคับบัญชา ด้านการยอมรับและสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงาน ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามและนำเนื้อหา มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งแยกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ด้านความสำเร็จในงาน
- 3.2 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ
- 3.3 ด้านการบังคับบัญชา
- 3.4 ด้านการยอมรับและสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงาน
- 3.5 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน
- 3.6 ด้านรายได้และสวัสดิการ
- 3.7 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4. ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน มกราคม - พฤศจิกายน 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฯลฯ ซึ่งการที่มีทัศนคติที่ดีจะนำไปสู่การจูงใจให้ บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ขององค์กรสิ่งที่เป็นเหตุให้บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เกิดความรู้สึกที่ดีส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ในทางบวก เป็นสิ่งที่เป็นเหตุให้บุคคลมีความสุข มีความสบายใจ มีความยินดี มีความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกดี และอีกหลายๆ ความรู้สึก ถือว่าเป็นความรู้สึกพึงพอใจที่มีต่องานในด้านต่างๆ ได้แก่

1.1 ด้านความสำเร็จในงาน หมายถึง ความสำเร็จจากการปฏิบัติงาน ทั้งงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษจนบรรลุผลตามเป้าหมาย ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนสำเร็จเป็นที่พอใจ

1.2 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ หมายถึง ประเภท/เนื้อหาของงาน ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติเป็นงานที่ตรงกับความสามารถของตำแหน่งหน้าที่ และเป็นงานที่หน้าสนใจในการสร้างประสบการณ์ และเป็นงานที่มีความท้าทายให้ปฏิบัติ

1.3 ด้านการบังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการบริหารงานอย่างยุติธรรม การมอบหมายงานที่เหมาะสม และการพิจารณาผลการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

1.4 ด้านการยอมรับและสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงาน หมายถึง ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือและสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ จากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ยอมรับความสามารถในความสำเร็จของการปฏิบัติงาน และความสามารถในการช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาต่างๆ ในการทำงาน

1.5 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน หมายถึง การกำหนดเกณฑ์การเลื่อนตำแหน่ง การมีโอกาสได้ศึกษาต่อ ฝึกอบรมหรือดูงานเพิ่มพูน ประสบการณ์แก่ตนเอง

1.6 ด้านรายได้และสวัสดิการ หมายถึง ความเหมาะสมของเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน

1.7 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง องค์กรประกอบในการทำงานในด้านเกี่ยวกับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ความปลอดภัยในการทำงานและการเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว

2. บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

2.2 ข้าราชการครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

2.3 พนักงานราชการ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างโดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการ เพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่การสอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

2.4 ลูกจ้างประจำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการเพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการสอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

2.5 ลูกจ้างชั่วคราว หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนและสนับสนุนการสอน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

ประโยชน์การศึกษา

1. เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทาง หรือมาตรการสร้างเสริมความพึงพอใจและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามให้มีประสิทธิภาพ

2. เพื่อนำผลการศึกษาไปประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร เพื่อกำหนดนโยบายการบริหาร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ